

BIBLIOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

DOI 10.69108/slsb.2025.2.05

BÍLEK, Jiří. *Kyselá těšínská jablčička: československo-polské konflikty o Těšínsko 1919, 1938, 1945. Třetí, upravené vyd. Praha: Epocha, 2025. 335 stran. Polozapomenuté války; svazek 24. ISBN 978-80-278-0207-4.*

Monografie se zaměřuje na česko-polské spory o Těšínsko v letech 1919, 1938 a 1945, které byly klíčovým problémem v meziválečných vztazích obou států. Autor analyzuje mezinárodní, politické, ekonomické i vojenské okolnosti těchto konfliktů a historický vývoj regionu. Popisuje rozdělení Těšínska po první světové válce jako úspěch československé diplomacie, následné polské obsazení české části po Mnichovu a konečné vyřešení sporu po druhé světové válce, kdy ČSR získal zpět svá předmnichovská území. Kniha se věnuje také národnostní problematice a vojenským strategiím souvisejícím s tímto sporem.

BINAR, Aleš. *Bitva o Moravskou Ostravu: poslední nasazení německé 1. tankové armády (1945). Hlučín: [Muzeum Hlučínska], 2025. 351 stran. ISBN 978-80-907054-5-6.*

Publikace přináší zcela nové poznatky o bojích u Moravské Ostravy v průběhu března a dubna 1945. Tehdy se v prostoru Slezska střetla Rudá armáda, která rozvíjela moravskoostravskou operaci, s německou 1. tankovou armádou; ta představovala hlavní bojovou sílu skupiny armád „Střed“ kontroverzního maršála Ferdinanda Schörnera. Monografie je založena na původním archivním výzkumu a na dosud neznámých dokumentech. Ty přinesly celou řadu unikátních informací o německém vojsku a jeho operačních záměrech. I proto kniha

významným způsobem reviduje stávající výklad o bitvě – poskytuje totiž vhled do německých operačních záměrů, poodhaluje, jakých chyb se Němci dopustili a, naopak, kde, kdy a jakým způsobem se jim dařilo sovětskému náporu úspěšně vzdorovat. Výklad je zařazen do širších souvislostí a dokládá vzájemnou podmíněnost bojů u Moravské Ostravy, v Horním Slezsku, na Slovensku a na jižní Moravě.

DORKO, Branislav et al. *120 let městské dopravy v Opavě. Třetí, upravené a doplněné vydání. Opava: Městský dopravní podnik Opava, a.s. ve spolupráci se Zemským archivem v Opavě, 2025. 431 stran. ISBN 978-80-88643-10-4.*

Kniha nabízí komplexní přehled vývoje městské dopravy v Opavě od jejích počátků až po současnost. Třetí, upravené a doplněné vydání zahrnuje nové informace, fotografie, mapy a dokumenty, které ilustrují technické, historické i sociální aspekty dopravy. Publikace se zaměřuje na rozvoj vozového parku, změny v infrastruktuře a vliv politických režimů. Jsou zde zachyceny klíčové milníky, jako výstavba tramvajových tratí či zavádění ekologických autobusů.

FRANK, Matěj. *Matěj Frank: the death of the sun: empty places = smrt slunce: prázdná místa. Revised edition. Opava: Bludný kámen, 2025. 289 stran. ISBN 978-80-7437-438-8.*

První komplexní monografie českého sochaře a vizuálního umělce Matěje Franka představuje jeho volnou tvorbu, participativní i interaktivní projekty. Frank se opakovaně vrací k tradičním materiálům (dřevo, kov, papír) a základním otázkám, soustředí se na osobní prožitek a jeho sdílení. Vedle sochařské práce je spojen především se zvukovým uměním a kresbou.

HLAVATÝ, Ivan. *Řekové v Javornickém výběžku: řecká komunita v Javorníku a okolí od počátku do současnosti.* Javorník: [nakladatel není známý], 2025. 75 stran.

Brožura mapuje osudy řeckých spoluobčanů od jejich příchodu až po současnost. Nabízí jedinečný pohled na jejich životy, kulturní přínos i výzvy, kterým museli čelit. Zároveň je důstojnou vzpomínkou na všechny, kdo se stali nedílnou součástí Javorníku a jeho okolí.

HORNIŠER, Igor. *Z kronik obce Horní Životice: Seitendorf.* Vydání první. [Bruntál]: Muzeum v Bruntále, 2025. 58 stran. ISBN 978-80-87038-47-5.

Publikace přináší detailní pohled na historii obce Horní Životice. Kniha vydaná k 760. výročí obce je výsledkem studia historických kronik a dokumentů a mapuje život v této oblasti od středověku až po současnost. Autor se zaměřuje na každodenní život obyvatel, kulturní a sociální změny, stejně jako na vliv významných historických událostí. Kniha je doplněna historickými fotografiemi a ilustracemi, které oživují minulost obce.

KNAPÍK, Jiří. *Pošty a poštovní historie na Opavsku (1850–1938).* Opava: Opavská kulturní organizace, 2025. 46 stran. Malé opavské tisky; 1. ISBN 978-80-906675-3-2.

Kniha je doprovodnou publikací k výstavě, která mapuje vznik a vývoj poštovních úřadů na Opavsku a v Opavě od poloviny 19. století až do konce 30. let 20. století. Publikace se zaměřuje na klíčové momenty rozvoje poštovní sítě, včetně vlivu železniční a automobilové dopravy, a představuje život a práci poštovníků, historii poštovních budov a nabídku poštovních služeb. Kniha rovněž reflektuje národnostní a sociální

aspekty poštovníctví v regionu. Doplněna je o ukázky razítek a dobových materiálů, které přibližují fascinující poštovní historii tohoto období.

KONEČNÝ, Roman. *Povodeň Opava 2024: pohled do zákulisí jedné velké katastrofy.* Opava: statutární město Opava, 2025. 107 stran, 197 nečíslovaných stran obrazových příloh. ISBN 978-80-7572-044-3.

K prvnímu výročí ničivých povodní vychází kniha, která bere čtenáře přímo do zákulisí jedné z největších katastrof v moderní historii Opavy. Nejde jen o souhrn faktů – publikace zachycuje skutečné příběhy lidí, kteří povodeň prožili. Od členů krizového štábu, policistů, hasičů, vojáků a zdravotníků až po dobrovolníky a občany, kteří v nejtěžších chvílích neváhali podat pomocnou ruku. Čtenáři v ní najdou vyprávění zachraňovaných i zachraňujících a velkou obrazovou část s unikátními fotografiemi, které dosud nebyly zveřejněny.

KUČERA, Zdeněk. *Morava a Slezsko na starých mapách: historický atlas Moravy a Slezska.* 1. vydání. Zlín: CBS nakladatelství s.r.o., [2025], ©2025. 215 stran. ISBN 978-80-53006-51-4.

Projekt „Morava a Slezsko na starých mapách“ přináší vůbec poprvé na jednom místě výběr těch nejkrásnějších, nejpresnějších a nejzajímavějších historických map z 16.–19. století. Kniha obsahuje 212 stran bohatě komentovaných map a 12 velkoformátových příloh, které zachycují, jak vypadala naše země ve věku mědirytin, království a starých hranic.

MARTINEK, Libor. *Dějiny literatury Bruntálska.* Opava: Libor Martinek - Literature & Sciences, 2025. 147 stran. ISBN 978-80-88355-08-3.

Studie mapuje literární dědictví oblasti dnešního okresu Bruntál, včetně historických regionů Krnovska a Rýmařovska až do roku 1960. Autor se zaměřuje na období předbělohorské a významné osobnosti, jako byl moravský publicista a pedagog K. J. Jurenda, a zkoumá roli knihoven řádu německých rytířů. Dále se věnuje problematice sudetoněmecké literatury, jejímu vztahu k odsunu Němců a literárním návratům této komunity. Kniha analyzuje také lidovou literaturu, pohádky a pověsti vztahující se k Bruntálsku, a přináší pohled na regionální literární tvorbu v kontextu českého národního obrození, první a druhé světové války. V závěru se autor soustředí na tvorbu mladších autorů a význam místních nakladatelství

MIKLASZ, Adam. *Řezaný świat: osobní průvodce po Těšínském Slezsku. Překlad Jiří Novák. Vydání první. [Ostrava]: Protimluv, 2025. 188 stran. Edice překladové literatury; svazek 53. ISBN 978-80-88456-44-5.*

Kniha je souborem fejetonů a úvah o Těšínském Slezsku, kde autor putuje po obou březích řeky Olše, mezi Českem a Polskem. Vypráví příběhy o místních, kteří v tomto rozmanitém regionu žijí. Zkoumá historické i současné otázky, jako plebiscit po rozpadu habsburské monarchie či vztahy mezi Čechy a Poláky. Miklasz nabízí osobní pohled na středoevropskou krajinu a její fascinující příběhy.

Počátky Těšínského zázraku o letnicích 1905: věstník z konference = Początki Cieszyńskiego cudu na Zielone Świąta 1905: biuletyn z konferencji. Vydání první. Český Těšín: Hereditas, 2025. 56 stran. ISBN 978-80-908368-2-2.

Věstník *Počátky Těšínského zázraku o letnicích 1905* představuje výsledek konference

zaměřené na jedno z nejvýznamnějších duchovních probuzení v oblasti Těšínska na počátku 20. století. Sborník se zaměřuje na historický, teologický a kulturní kontext této události, která ovlivnila místní křesťanskou komunitu, především v protestantských oblastech. Publikace zkoumá příčiny a následky Těšínského zázraku a jeho trvalý dopad na náboženský život regionu a je cenným přínosem pro všechny zájemce o historii, teologii a duchovní dějiny Slezska.

PODŽORNÝ, Jakub. *Těšínsko: drama tří národů: studie k česko-polsko-německým vztahům na těšínském pomezí v letech 1850-1945. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2024. 283 stran. ISBN 978-80-7465-651-4.*

Publikace mapuje téměř stoletý vývoj polského etnika v Těšínském Slezsku od „jara národů“ po druhou světovou válku, s důrazem na méně známé a regionálně specifické fenomény. První část se zaměřuje na vznik a rozvoj polského školství v širším národním i mezinárodním kontextu, ilustrovaném na konkrétních školách. Druhá část popisuje průběh druhé světové války v regionu, nacistickou okupaci, zločiny na místním obyvatelstvu, odboj i lokální bojové operace. Publikace využívá dosud nepublikované prameny a autentické vzpomínky posledních svědků.

SPRATEK, Daniel. *Oldřichovičtí evangelíci za vlády císařpánů (a jedné císařpaní). Třinec: Farní sbor Slezské církve evangelické a.v. v Oldřichovicích, 2025. 20 stran.*

Brožura vydána u příležitosti 75. výročí založení evangelického sboru v Oldřichovicích představuje dějiny místního evangelického sboru v období vlády habsburských panovníků. Opírá se o dostupné historické

ké prameny a ukazuje, jak se evangelická komunita vyrovnávala s náboženskými a právními omezeními své doby. Publikace přibližuje vývoj postavení evangelíků a proměny jejich života v širším slezském kontextu. Text je určen čtenářům se zájmem o regionální a církevní dějiny.

VALEČKOVÁ, Lenka. *Albrecht Dürer a tvůrci německé renesance: grafický kabinet I.* [Opava]: Slezské zemské muzeum, [2025], ©2025. 32 stran. ISBN 978-80-53000-05-5.

Doprovodný tisk k výstavě ze série Grafický kabinet, která probíhá od května do srpna 2025 v Historické výstavní budově Slezského zemského muzea. Výstava představuje veřejnosti unikátní soubor renesančních grafických listů ze sbírek SZM. Návštěvníci mají možnost zhlédnout díla předních mistrů renesance – Albrechta Dürera, Martina Schongauera či představitelů tzv. malých mistrů, mezi něž patří Albrecht Altdorfer, bratři Behamové, Jacob Bick nebo Heinrich Aldegrever. Součástí expozice jsou také grafické listy, které slouží jako dřevořezové knižní ilustrace. Zastoupena jsou díla Hanse Leonarda Schäuuffeleina, Lucase Cranacha staršího, Hanse Holbeina mladšího či Hanse Springinkleho.

VRBICKÝ, Ondřej a SONNEK, Ladislav. *Vzpomínky pamětníků na osvobození Hradce nad Moravicí a okolních obcí: Bohučovice, Branka, Branecké železářny, Podolí, Hradec, Jakubčovice, Kajlovec, Žimrovice, Benkovice, Domoradovice, Filipovice.* Hradec nad Moravicí: město Hradec nad Moravicí, 2025. 221 stran. ISBN 978-80-11-06196-8.

Kniha *Vzpomínky pamětníků na osvobození Hradce nad Moravicí a okolních obcí* byla vydána u příležitosti 80. výročí konce druhé

světové války. Tato publikace vychází z původního díla, které v roce 2000 napsal hradecký kronikář Mgr. Ladislav Sonnek, a přináší svědectví místních obyvatel o osvobození Hradce nad Moravicí, Bohučovic, Jakubčovic a dalších obcí. Kniha zachycuje vzpomínky pamětníků na dramatické okamžiky válečných dní a příchod osvobozujících vojsk. Text je doplněn historickými fotografiemi a mapami, které oživují příběhy z této významné doby.

Sestavila Gabriela Červenková